

inquit, id est ingemuit, ut doceret nos super peccantes gemere: sed gemitus est miserentis, fremitus vero indignantis. Nonnus vertit, « paterno agitato vel commotus spiritu. » Sed hoc nimis generale est, nec quis vel qualis fuerit hic motus, explicat.

Secundo, Theophylactus per spiritum accipit divinitatem, *q. d.* Jesus spiritu, id est divinitate sua, potenter quasi fremendo repressit lacrymas, et commiserationis affectum, qui in ipso ob ploratum Mariæ et Judæorum exoriebatur, ne ulterius prorumpens in lacrymas, et in ploratum cum aliis se effundens, vocem flebilem et lacrymabilem emitteret, qualis virum tam gravem et sanctum decebat.

Huc accedit S. Chrysostomus, *hom. 62*, et Euthymius, Cyrillus et Leontius, qui per fremitum accipiunt affectum animi ostentatis, indignationis et ire, quo Christus sibi quasi vim inferens, commiserationis affectum, et lacrymas in se exorientes, vultu severo torvoque cohibuit et repressit, *q. d.* Christus « infremuit spiritu, » id est comminatus est spiritum, cohibuit spiritum et naturam suam humanam, ne in letum prodiret. Verum obstat *primo*, quod necdum plane exortus erat hic commiserationis affectus, cum Christus fremeret, sed paulo post, cum turbavit seipsum. *Secundo*, quod in Christo hæc passiones et affectus non erant involuntarii et violenti, sed voluntarii et libere assumpti, ut mox dicam. *Tertio*, quia post fremitum turbavit seipsum. Ergo fremitum non repressit, sed potius turbando auxit.

Dico ergo Christum hic elicuisse affectum actumque fremitus, id est indignationis in spiritu, id est in mente, et intimis animi sensibus, quem signo et fremitu, id est voce indignante, exterius ostendit, ut significaret dolorem, quem conceperat ex morte Lazari, ac ploratu Mariæ et Judæorum, de quo mox plura; utque hoc fremitum et libere assumpti, ut mox dicam. *Tertio*, quia post fremitum turbavit seipsum. Ergo fremitum non repressit, sed potius turbando auxit.

Dico ergo Christum hic elicuisse affectum actumque fremitus, id est indignationis in spiritu, id est in mente, et intimis animi sensibus, quem signo et fremitu, id est voce indignante, exterius ostendit, ut significaret dolorem, quem conceperat ex morte Lazari, ac ploratu Mariæ et Judæorum, de quo mox plura; utque hoc fremitum et libere assumpti, ut mox dicam. *Tertio*, quia post fremitum turbavit seipsum. Ergo fremitum non repressit, sed potius turbando auxit.

Dico ergo Christum hic elicuisse affectum actumque fremitus, id est indignationis in spiritu, id est in mente, et intimis animi sensibus, quem signo et fremitu, id est voce indignante, exterius ostendit, ut significaret dolorem, quem conceperat ex morte Lazari, ac ploratu Mariæ et Judæorum, de quo mox plura; utque hoc fremitum et libere assumpti, ut mox dicam. *Tertio*, quia post fremitum turbavit seipsum. Ergo fremitum non repressit, sed potius turbando auxit.

Perro fremitus, id est indignatio hæc, *primo*,

erat in mortem et diabolum, cujus invidia mors intraverat in orbem terrarum, quo tanti inchois et ploratus hujus fuerat causa. Ita Cyrillus, Augustinus, Beda, Lyranus, Jansenius et Ribera.

Secundo, et magis particulatim, ac proprie ad rem presentem, fremebat, id est indignabatur Jesus contra Judaicam perfidiam Phariseorum et Scribarum illorum, propter quam Lazarum morti decreverat Deus, ut eum Jesus resuscitaret, qui, scilicet ex ejus morte tot lacryme et ploratus Mariæ, Mariæ amicumque omnium proesserat. Ita Toletus. « Ira, ait S. Basiliius, *hom. De Ira*, est rationi adjuvans contra peccatum, seu viles apud duem. Nervus est anime indignatio, fortitudinem constantiamque ac robur ad res bene et ordine gerendas præbens: que animam voluptate lascivientem, velut ferro quodam cohibet. Sicut canis pastoris, sic rationi ira obediens, vix quasi lupus allatrat et fugat, » juxta illud *Psal. IV*: « Irascimini, et nolite peccare. » Sic Christus assumens iram, vendentes et templo flagello eiecit, *Joan. II*. Sic Moses occidens 22 milia, idololatricam vituli cohibuit, *Exod. XXXII*. Sic Elias tres quinquagenarios ad se capiendum a rege missos, igne celesti consumpsit, *IV Reg. I*. Irascendum ergo est peccato, concupiscentiæ, tentationi. Audi S. Gregorium Nazianzenum, qui sic carmen *De Ira* orditur:

Irascere ire, demoni intus condito.

Ira enim est quasi demon internus, cui promde irascendum est. Hæc enim est justa ira, « que est quasi miles quidam, rationis sublevis, cupiditatis vindex, » ait Nicetas in *orat. 43 Nazianzeno*. De S. Malachia, Episcopo Hiberniæ, sic scribit S. Bernardinus in ejus Vita: « Ira ejus in manu ejus. Vocata venebat, exiens non erumpebat: nutu, non impetu ferebatur. Non urebatur illa, sed utebatur. » Et paulo ante: « In sua tribulatione patiens, in aliena compatiens erat, plerumque et impatiens. Siquidem repletus zelo, pro aliis in alios movebatur, ut eripiens inopes, et reprimens alios fortes, consulere omnibus in salutem. » Et inferius: « Sine turbatione versabatur in turbis: sine otio tempus, quod otio dederat, transgebat, » etc. Hoc est quod ait Christus, *Isaie LXIII*, 5: « Salvavit michi brachium meum, et indignatio mea ipsa auxiliata est michi. Et convulsit populum in furore meo, et inebriavi eos in indignatione mea, et detraxi in terram virtutem eorum (4). »

(4) Hæc Rosenmuller ad h. l. « *Ἐπιβουλεύεται τὸ πνεῦμα*, id est commotus est misericordia, vel potius tristitia affectus est. Nam verbum *ἐπιβουλεύεται*, quod alias est *fremitus*, graviter et vultu irato increpare, h. l. ad *fremitum*, significat enim quomlibet animi motum graviores, sive ille ex ira sit, sive ex metu, sive, ut hic, ex dolore. Sic etiam verba *ἐβουλεύεται* et *ἔβριον* interdum ad tristitiam referuntur. Alii, inter quos Kuinoelius, significationem hujus verbi primitivam retinendam esse censent, et Domino arbitratur indi-

Primo, quod turbavit seipsum, — hoc est, elicit in se libere et sponte affectum magnum tum indignationis jam dictæ, tum commiserationis et lacrymarum, ob ploratum communem Mariæ, Mariæ et cæterorum: illis enim non condolere, nec compati inhumanum fuisset; his ergo se Jesus turbavit.

Nota: Hæc passiones indignationis, tristitiæ, commiserationis, fletus, ita fuerunt in Christo, ut rationem et voluntatem ejus non prævenirent, æque invitè exorirentur, ut oriuntur in nobis; sed potius ratione sequerentur, et ab ea imperarentur et excitarentur. Unde eas semper dirigebat et moderabatur recta ratio. Hinc ait: « Turbavit seipsum, » non autem, turbatus est. Quare hæc passiones in Christo non tam fuerunt passiones, quam propassiones libere assumptæ, uti ex Damasceno docent Theologi. Poterat enim Christus eas pro arbitrio suo excitare, sopire, moderari, regere, flectere, nullo magis quam auriga regit suos equos et currum. Vide dicta *Matth. XXVI*, 27; unde ait S. Augustinus: « Quis eum posset, nisi ipse turbare? turbatus est, quia voluit; esurit, quia voluit: in illius potestate erat sic vel sic affici. » Causam dat Theophylactus: « Ostendit, inquit, se verum esse hominem, et non apparentem, et nos docet compati. »

Primo, quod turbavit seipsum, — hoc est, elicit in se libere et sponte affectum magnum tum indignationis jam dictæ, tum commiserationis et lacrymarum, ob ploratum communem Mariæ, Mariæ et cæterorum: illis enim non condolere, nec compati inhumanum fuisset; his ergo se Jesus turbavit.

Nota: Hæc passiones indignationis, tristitiæ, commiserationis, fletus, ita fuerunt in Christo, ut rationem et voluntatem ejus non prævenirent, æque invitè exorirentur, ut oriuntur in nobis; sed potius ratione sequerentur, et ab ea imperarentur et excitarentur. Unde eas semper dirigebat et moderabatur recta ratio. Hinc ait: « Turbavit seipsum, » non autem, turbatus est. Quare hæc passiones in Christo non tam fuerunt passiones, quam propassiones libere assumptæ, uti ex Damasceno docent Theologi. Poterat enim Christus eas pro arbitrio suo excitare, sopire, moderari, regere, flectere, nullo magis quam auriga regit suos equos et currum. Vide dicta *Matth. XXVI*, 27; unde ait S. Augustinus: « Quis eum posset, nisi ipse turbare? turbatus est, quia voluit; esurit, quia voluit: in illius potestate erat sic vel sic affici. » Causam dat Theophylactus: « Ostendit, inquit, se verum esse hominem, et non apparentem, et nos docet compati. »

Turbavit ergo seipsum inducens affectum doloris, ire et compassionis, eumque ostendens mutato vultu et voce præ dolore. Igitur propria causa hujus fremitus et turbationis Christi fuit mors Lazari, inleque ploratus Mariæ et Judæorum, ut patet ex ipsis verbis. Ait enim: « Jesus ergo ut vidit eam plorantem, et Judæos qui renerant cum ea, plorantes, infremuit spiritu, et turbavit seipsum. » Jesus enim videns tantas afflictiones Mariæ et Mariæ suarum discipularum, ac communem omnium ploratum ob mortem Lazari, excitavit in se fremitum, hoc est actum indignationis, quo indignabatur familiam hanc adeo sibi hospitalem, amicam et devotam in tantam afflictionem et luctum incidisse, que merebatur omnem consolationem et omne gaudium. Quare consequenter indignabatur totum genus humanum, tam nobile, integrum, sanum et immortale a Deo conditum, in hæc morborum et mortis ærumnas, indeque in tot ploratus et gemitus incidisse (hoc enim videbatur indignum), indeque indignabatur peccato, æque ac diabolo, qui tante indignitatis, ac horum omnium malorum fuit origo et causa, atque indignatione hæc plura obfirmavit animum, mala hæc imprimis a Mariæ et Maria, suscitando statim Lazarum, ac

quationem movisse et Mariæ et reliquorum presentium amorem. Que tamen interpretatio nullo modo admitti potest, quin neque Maria, neque Judæi testes interfuerint colloquio quod Jesus cum Martha habuerat, vers. 21-27. Quare Dominus solam Mariam ob fidei infirmitatem, vers. 40, corrigere videtur. *Ἐπιβουλεύεται*, hæc est *ἐβουλεύεται*.

deinde a toto genere humano, per suam crucem et mortem jam instantem, depellere. Misera ergo Lazari et hominum excitavit commiserationem Christi, commiseratio excitavit indignationem in tantis ærumnas, indignatio auxit commiserationem, simulque cum ea excitavit zelum, et propositum ærumnas illas depellendi, etiam cum jactura vite sue per mortem in cruce, qua res tanta illi emenda erat, juxta illud *Isaie LXIII*, 4: « Dies ultionis in corde meo, etc., indignatio ipsa auxiliata est michi. »

34. ET PULXIT: UBI POSUITIS EUM? DICUNT EI: DOMINE, VENI, ET VIDE. — Sciebat Christus locum sepulture Lazari; nam, ut arguit S. Augustinus: « Scisti quia mortuus sit, et ubi sit sepultus, ignoras? » Interrogat tamen, quia humano more cum hominibus agebat, et interrogando parabat se viamque sternebat ad Lazari suscitationem, ac simul Mariam, Martham et Judæos excitabat ad tanti miraculi attentionem, ut attente considerarent omnia dicta et facta Christi, qui eum erat suscitaturus.

Symbolice S. Gregorius, *lib. IV epistolæ*, 42: Christus, ait, Evæ peccatum mulieribus memorans, dicit: Ego virum in paradiso posui, quem vos posuistis in sepulchro.

VENI, ET VIDE. — Avidè instant Jesum ut veniat et videat, sperantes eum, qui mortuos exteros suscitaret, etiam Lazarum domesticum, adeo sibi dilectum, suscitaturum. Unde mystice Interlinearis: « Vide, » inquit, id est miserere: nam, ut ait S. Augustinus, videt Dominus quando miseretur, juxta illud: « Vide humilitatem meam, et dimitte omnia peccata mea. » Aliter S. Chrysostomus et ex eo Theophylactus. Ita videbatur iturus, ait, ut lacrymaturus, non ut resuscitaturus.

35. ET LACRYMATUS EST JESUS. — Viso Lazari sepulchro (licet Chrysostomus lacrymatum pulet cum infremuit et turbavit seipsum, quod pariter est probabile), ut significaret dolorem conceptum ex ejus morte et in eum amorem.

Secundo, ut cum sororibus et Judæis lacrymantibus collacrymaretur, idemque nos facere doceret. Ita S. Augustinus. Audi S. Ambrosium, *lib. IV in Lucam*, in fine præmilii: « Christus omnibus omnia factus est, pauper pauperibus, dives divitibus, fletus fletibus, esuriens esuriens, sitiens sitiens, profusus abundantibus. In carcere cum paupere est, cum Maria flet, cum Apostolis epulatur, cum Samaritana silit. »

Tertio, ut lacrymas orationi addens, eam faceret vehementiorem et efficaciorē; lacrymæ enim vehementis doloris et afflictionis, æque ac affectus et desiderii sunt signum: quare orationes lacrymis conditas, et quasi armatas Deus exaudire solet. Sic Christus in cruce « preces supplicationesque, cum clamore valido et lacrymæ offerens, exauditus est pro sua reverentia, » *Hebr. 12*. Sic Tobias, *cap. XII*, vers. 12, audivit a S. Ra-

phaele : « Quando orabas cum lacrymis, et sepe-
liebas mortuos, etc. ego obtuli orationem tuam
Domino. » Sic et hoc loquens cum angelo, obtu-
luit benedictionem, *Genes. xxiii, 36*. Quare? quia
« flevit et rogavit eum, » *Osee xii, 4*. « Lacrymæ pen-
nitentium, » ait S. Bernardus, vinum sunt angelo-
rum. » Mentis enim compunctio in oratione est,
quæ movet et quas. cogit Deum ad miserendum,
iuxta illud : « Cor contritum et humilium Deus
non despicies, » *Ps. l, 19*, sicut lacrymæ in-
stantis movent matrem, et ab ea impetrent quod ille
petit; Deus enim exhibet viscera matris.

Alii alias lacrymarum Christi dant causas.
Primo, Cyrillus ait Christum flevisse humani
generis miseriam per peccatum invecas. *Secundo*,
Andreas Cretensis ait eum flevisse iudeorum in-
credulitatem, quodque viso suscitacionis Lazari
miraculo, non essent tamen in Christum credituri.
Tertio, Isidorus Pelusiota, in *Catena*, et Rupertus
censent Christum flevisse, eo quod Lazarum ex
limbo, hoc est ex portu et statu quietis revoca-
turus esset ad procellas, pericula et ærumas
hujus vite.

Porro Christus ter legitur lacrymat. *Primo*,
hic in morte Lazari; *secundo*, in cruce, *Hebr. v, 7*;
tertio, videns Jerusalem ejusque excidium, *Luce*
xix, 41. Porro S. Bernardus, *serm. 3 in die Nativ.*
« Lacrymæ Christi, ait, mihi et pudorem pariunt
et dolorem, etc. Adhucne Iudam et deludam la-
crymas quis? » Et mox : « Compatitur Filius Dei,
et plorat: homo patitur, et ridebit? » Et S. Au-
gustinus hic, *tract. 49* : « Flevit, ait, Christus, flet
se homo : quare enim flevit Christus, nisi quia
flore hominem docuit? Quare fremuit, et turbavit
semetipsum, nisi quia fides hominis sibi merito
displicentis, fremere quodammodo debet in accu-
satione malorum operum, ut violentie penitendi
cedat consuetudo peccandi? »

37. QUIDAM AUTEM EX IPSIS DIXERUNT : NON PO-
TEBAT HIC, QUI APERUIT OCULOS CECI NATI, FACERE
ET HIC NON MORERETUR? — Utique id facere pote-
rat, sed noluit, quia longe amplius facere dece-
rerat, scilicet mortuum et quadriduannum susci-
tare : quod Iudei putabant impossibile, ideoque
mirantur Christum non impedivisse Lazari mor-
tem. « Qui noluit facere, ut non moreretur, ait
S. Augustinus, plus est quod facturus est, ut
mortuus suscitaret. »

38. JESUS ERGO RURSUS FREMENS IN SEMETIPSO,
VENIT AD MONUMENTUM. — De hoc fremuit dixi
vers. 33. Nota : Christus sic ter valde commotus,
et lacrymatum fuit; *primo*, vers. 33, cum vidit Ma-
riam et Judæos plorantes; *secundo*, vers. 34, cum
vidit sepulcrum Lazari; *tertio*, hic, cum ad illud
pervenit, ut ostenderet quam miseranda esset
sors Lazari mortui, et typice sors peccatorum per
peccata spiritualiter mortuorum, ac in gehennæ
tormentis perpetim moriturorum. Hæc enim ipsi
in agonia mortis sanguineas elicuit lacrymas,
Luce xxii, 44.

ERAT AUTEM SPELUNCA, ET LAPIS SUPERPOSTUS
ERAT EI. — Iudei enim nobiliores in speluncis,
sive cryptis sepeliebantur, ut patet in sepulcro
Abrahæ, *Genes. xxiii, 9*; Isaac et Jacob, *Gen. xlvii,*
31; Joseph ab Arimathia, *Matth. xxvii, 60*.

Mystice S. Augustinus : Lapis hic, inquit, no-
tat legem Mosalem, qua in tabulis lapideis
scripta, omnia concludebat sub peccato.

Tropologicè idem S. Augustinus, *serm. 44 De*
Verbis Domini secundum Joannem : « Moles illa, ait,
imposita sepulcro, ipsa est vis dure consuetudi-
nis, quæ præmitur animæ, nec resurgere, nec re-
spirare permittitur. »

39. AIT JESUS : TOLLITE LAPIDEM. — Jussit hoc
Christus *primo*, ut fudat, sublato lapide, viderent
corpus Lazari, itaque ipsum non tantum mor-
tum cererent, sed et putidum offaerent, itaque
suscitacionem ejus pluris facerent. Ita S. Chry-
sostomus, Theophylactus, Euthymius hic, et
S. Ambrosius, *lib. De Fide resurrex. Secundo*, ut
coram corpore Lazari orationem faceret, illud-
que in ortuum Deo sisteret, ac ab eo resuscitari
flagitaret.

Tropologicè S. Bernardus, *serm. 4 De Assumpt.*
« Tollat lapis, ait, sed maneat penitentia, non
jam premissis et onerans, sed vividam et robustam
mentem roborans, atque confirmans : nim-
rum cuius cibis sit (quam antea nesciebat) do-
mini facere voluntatem; sic et disciplina non jam
constringit liberum, secundum illud : Justis non
est lex posita; sed voluntarium regit, et dirigit
in vitam pacis. »

DIXIT EI MARTHA, SCOROR EJUS QUI FUERAT MOR-
TUIS : DOMINE, JAM PETET, QUADRIDUANNUS (A QUAT-
TUOR DIEBUS SEPULTUS) EST ENIM. — Origeas, Cy-
rillus et Rupertus censent Mozaam id suggerere,
ne Christus deformitate et fetore cadaveris Lazari
offenderetur; Chrysostomus vero, Theophylactus,
Euthymius, Leontius et Maldonatus, quia diffi-
debat Lazarum quadriduannum a Christo suscitari
posse, ne id tentaret Christus : quod ipsa nullo
modo fieri posse putabat, idque innotit repre-
hensio ejus mox facta a Christo : « Nonne dixi
tibi, quoniam si crederis, videbis gloriam Dei? »

Mystice S. Augustinus, *serm. 44 De Verbis Do-*
nici secundum Joannem : « Quadriduannus Lazarus,
ait, significat peccatorem in peccati consuetudine
sepultum, et quasi desperatum; ut dicatur,
quadriduannus est, jam putet. Venit ergo Dominus,
qui utique facilia erant omnia, et difficultatem
quamdam ostendit. Ibi infremuit spiritu, ostendit
multo clamore objurgationis opus esse ad eos
qui consuetudine duraverunt. Tamen ad vocem
clamantis Domini rupta sunt vincula necessitatis.
Tremuit inferni dominatio, redditus est Lazarus
vividus. Liberat enim et de mala consuetudine do-
minus quadriduannos mortuos; nam ipse quadri-
duannus Christo volenti resuscitari dormiebat. »

40. DIXIT EI JESUS : NONNE DIXI TIBI, QUONIAM
(QUOD) SI CREDIDERIS, VIDEBIS GLORIAM DEI? — puta

miraculosam resuscitationem Lazari, per quam
glorificetur Deus auctor tanti miraculi. Ita Euthy-
mius, Maldonatus et alii. Hæc enim resuscitatio
magnam gloriam attulit Christo et Deo. Tacite
hic Christus coram Judæis incredulis insinuat se
esse Deum; ipse enim suscitatorum erat Lazarum
suo imperio suaque virtute, quod opus est so-
lus Dei.

« Videbis gloriam Dei » ergo idem est quod
« videbis gloriam meam, » qui sum Deus Deique
Filius. Ita Leontius et Euthymius.

Sed tibi id Martha dixit Christus? Respondeo,
Christum id non verbo tenus, sed quoad rem et
sensum dixisse nuntius a Martha missis, vers. 4,
cum ait : « Infirmitas hæc non est ad mortem,
sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per
eam. » Ita S. Chrysostomus, Theophylactus et
Huperlus. Rursum et clarus ipsi Martha, vers. 23 :
« Resurget frater tuus. » Et vers. 23 : « Ego sum
resurrectio et vita; qui credit in me, etiamsi mor-
tuus fuerit, vivet, etc. Credis hoc? »

Si crederis. — Excitat Christus notantem
Martha fidem et spem; licet enim ipsa ante
Christo occurrentes dixerit, vers. 27 : « Ego credidi
quia tu es Filius Dei vivi; » et vers. 22 : « Scio
quia quodcumque poposceris a Deo, dabit tibi
Deus; » tamen cum ad rem ventum est, cum, in-
quam, Christus Lazarum suscitatorum jussit aperiri
sepulcrum, cepit Martha titubare; unde dixit :
« Domine, jam flet; quadriduannus est enim. »
Hæbit ergo alternans motus gratie et nature,
fidei et diffidentie, spei et desperationis de re-
curellione Lazari, quales in nobis experimur,
cum conversi ad Deum speramus omnia, licet dif-
ficilia, nos superaturos; conversi vero ad nos-
tram infirmitatem, cum jam rem arduam aggredi
deberimus, trepidamus, hæremus, et pene diffidi-
mus illum a nobis posse confici. Sic irones ante
prelium animos ingentes ostendant, ut tibi præ-
lium ingruat, primo hostium incursum terrentur et
diffugiunt. Unde illud : « In pace leones, in præ-
lio cervi. » Veterani vero milites ante prælium
trepidant ut cervi, in prælio vero consistunt,
pugnantque ut leones. Hoc discrimine veteranum
dignoseas a tirone.

41. TOLLIT ERGO LAPIDEM, — quo sublato, ca-
daver Lazari oldum et putidum apparuit, ut om-
nibus constaret, eum vere esse mortuum, utque
Christus ipsum ut talium Deo per preces sisteret,
ac resuscilandum eleveret.

JESUS AUTEM ELEVATIS SURSUS OCULOS (AD DEUM
PATREM, ut nos in oratione oculos, et magis men-
tem ad Deum in cœlum elevare doceret. Ita Da-
masconus, in *Catena*, ibidem Andreas Cretensis
addit Christum in cœlum, quasi in patriam sus-
pexisse, ut inde in terram se venisse inuere)
DIXIT : PATER GRATIAS AGO TIBI, QUONIAM AUDISTI ME.
— Hinc *primo*, nonnulli opinantur Christum, cum
spiritu infremuit vers. 33, tacite in mente orasse
Patrem, ut Lazarum suscitaret, ac ab eo respon-

sum tulisse, Lazarum ab eo fore suscitandum,
ideoque Christum hic dicere : « Pater gratias
tibi ago, quoniam audisti me. » Hoc est probabile.

Secundo, alii putant Christum antea non orasse,
quare Patrem non exaudisse ejus orationem, sed
desiderium, quod desiderabat Lazarum suscitare.
Deus enim piorum vota prævenit et desideria
exaudit, juxta illud : « Desiderium animæ ejus tri-
buisti ei. » Et : « Desiderium pauperum exaudivit
Dominus, » *Psal. ix, Et* : « Antequam clamet ad
me, ego exaudiam, » *Isaia lxy, 24*. Sic sensus
erit, *q. d.* Gratias tibi ago, o Pater, quia antea
votis meis, et voluisti Lazari resurrectionem,
quam me velle et desiderare videbas. Ita S. Chry-
sostomus, Euthymius, Tietlmannus, Jansenius et
Ribera. Porro improbabile est quod addit Orige-
nes, cum Christus pararet se ad orandum pro sus-
citacione Lazari, Deum Patrem eum prævenisse,
ac ante orationem, animam Lazari corpori resti-
tuisse. Nam non ante, sed post eam fuisse corpori
restitutam, patet ex vers. 43 et 44.

Tertio, plane et plene, *q. d.* Gratias tibi ago, o
Pater, quia hæctenus me orantem semper exau-
disti, et assidue exaudis, ac præsertim nunc, cum
tacite saltem et mentaliter, pro suscitacione Lazari
te invoeco et obsecro. Assensus enim me quod
mox eum suscitabo. Docet hic Christus nos ma-
gnum orandi, ut scilicet initio orationis gratias
agamus Deo pro beneficiis acceptis. Hæc enim
gratiarum actio Deum nobis conciliat, flectitque
ad nova beneficia que poscimus, largiendum.
Qui enim gratus est pro minoribus, majora me-
retur accipere. Est hæc fiducia filiorum orantis.
Unde subjicit Christus :

42. EGO AUTEM SCIEBAM QUIA (QUOD) SEMPER ME
AUDIS, SED PROPTER POPULUM QUI CIRCUMSTAT,
DIXI, UT CREDANT QUIA TU ME MISISTI. — *q. d.* Quod
vocaliter dixi vers. 41 : « Pater gratias ago tibi,
quoniam audisti me, » non dixi propter me,
quasi novum mihi sit me a te audiri; ego enim
scio quod semper me vel sola mente orantem
audis, sed propter populum astantem, ut is credat
quod me miseris, ex eo quod videat me exaudi-
ri a te, ut jam me exaudium videbit, cum ope
tua supernaturali suscitabo Lazarum.

43. HEC CUM DIXISSET, VOCE MAGNA CLAMAVIT : VERUS
LAZARE, VENI FORAS. — « Voce magna, » *primo*, ut
ostenderet vocem hanc habere vim magis et po-
tentis imperii, quæ a morte suscitabat Lazarum,
quasi Deus imperans nature et morti. Unde Cy-
rillus : « Deo dignum, ait, et regium imperium
est : Lazare, veni foras. » Dixit enim hoc non ob-
secrando, sed jubendo et imperando. Magna vox
ergo significat magnum vim et potentiam, quæ
Lazarum a morte ad vitam revocabat. Hoc enim
opus erat difficilissimum, ideoque summam et di-
vinam exigebat potentiam, æque ac vocem. Rur-
sum vox magna manabat a magna animi affec-
tione et contentione, quam hic habuit Christus,
ejusque erit indicium.

Christus
ter hery
causa.

Verb. 43.
Clamavit
voce mag-
na Lazare
veni foras
dicit
Christus.

Secundo, ut significaret animam Lazari e loco remoto, puta e limbo patrum et centro terre, ad corpus in terra sepulture revocari: remotis enim magna voce inclamamus, ut audiant, quamquam animabus separatis clamore non sit opus; hunc enim non magis mortuum, quam vocem submissum, cum sint nudi et incorporati spiritus.

Tertium causat d Theophylactus: Altius clamavit, inquit, propter Gentilium errorem, fabulantium in tumulis esse animas defunctorum; quasi enim longe manentem in limbo vocat per clamorem.

Symbolica et anagogica causa fuit, ut hac voce magna representaret vocem tubalem Archangeli in die iudicii, qua suscitabuntur omnes mortui. Unde S. Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius, asserunt Christum hic reipsa monstrare voluisse quod dixerat cap. v, vers. 23: « Venit hora, et nunc est, quando mortui audiant vocem Filii Dei, et qui audierint, vivent. » Audi S. Ambrosius, lib. *De Fide resurrectionis*: « Ostendit tibi Dominus quamadmodum resurgas. Non enim unum Lazarum, sed fidem omnium suscitavit. Quod si credas cum legis, mens quoque tua, que mortua fuerat, in illo Lazaro reviviscit. Quid enim sibi vult, quod Dominus ad monumentum accessit, magna voce clamavit: Lazare, exi foras, nisi ut future resurrectionis specimen prestaret, exemplum ederet? cur voce clamavit, quasi spiritus non solet operari, quicquid tacitus non solet imperare? sed ut illud ostenderet, quod scriptum est: Quoniam in momento oculi, in novissima tuba surgent incorrupti. »

Tropologicè: magna vox Christi significat magnum impulsu gratiæ excitantis, qua opus est ut peccator e consuetudine peccati, in qua sepultus jacet, ad gratiam et novam vitam evocetur. Ita S. Augustinus, cuius verba recitavi vers. 39. Iline illud Pauli, *Ephes. v. 14*: « Surge qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus. »

Lazare. — Vocat eum nomine proprio: « Ne, ut ait S. Ambrosius, *De Fide resurrect.*, alius resuscitatus pro aliis videretur, aut fortuita magis resurrectio, quam imperata. » Rursum, mortuum quasi viventem compellat, quia deo etiam omnes mortui vivunt, ait S. Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius.

Veni foras, — non quasi jam ante resurrexeris, et nunc tantum foras extra sepulcrum proditurus sis, uti hinc male collegit Origenes. Sed, « veni foras, » id est resurge, redi ex atris et arcanis mortis et inferni antris; redi, o Lazari anima, ex icinis limbi patrum finibus in corpus hoc, indeque in vitam, auram et lucem hanc omnibus viventibus communem.

Tropologicè: audi S. Gregorius, *homil. 26*: « Veni foras: Omnis quippe peccator, dum culpam suam intra conscientiam abscondit, introrum intet, in suis penetralibus occultatur; sed mortuus venit foras, cum peccator nequitias suas

sponte confitetur. Lazaro ergo dicitur: Veni foras, ac si aperte cullibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conscientiam tuam abscondis? foras jam per confessionem agredere, qui apud te interius per negationem latas. Veniat itaque foras mortuus, id est culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras solvant discipuli, ut pastores Ecclesiæ ei poenam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. »

Paulo aliter S. Bernardus, serm. 4 *De Assumpt.*: « Lazare, veni foras, q. d. Quotiesque conscientie tue caligo te definit? quamdiu in tuniculo tuo gravi corde compungeris? Veni foras, proce, respira in luce miserationum mearum. Hoc enim est quod in Propheta legisti: Infrenabo os tuum laude mea, ne pereas. »

44. ET STATIM PRODIIT QUI FUERAT MORTUUS, LIGATOS PEDES ET MANUS INSTITIS. — « Statim. » Notatur vis vocis Christi, que celerime mortuum suscitavit, ut dictum foret factum.

INSTITIS. — Græce *zuzans*, id est fasciis funereis et sepulcralibus, ita Syrus, quibus manus et pedes mortui constringuntur; ut in loculum arcum inferri, ibique apte componi possint. Arabicus vertit, *linteramibus*; Nonnus, a pede usque ad caput constrictum complicatis totum corpus habebat fasciis sepulcralibus. Porro, instita proprie est tenuissima fasciola, que stolis extrenilatem ambulat eique subsuebat, qua honesta matrona utebantur. Unde Horatius, lib. 1 *Serm.*, satyra 2:

Quarum subvula talis legat instita veste.

ET FACIES ILLIUS SUDARIO ERAT LIGATA. — more Judæorum, ut mortuus significaretur, ac ne cui facies pallida et horrida horrorem incederet.

Quæres, cur Christus mortuum suscitans, non simul vincula eius dissolvit?

Respondent primo, SS. Augustinus, Chrysostomus, Cyrillus, Leonius et alii, ut Judei viderent eundem Lazarum suscitari, qui paulo ante ut mortuus, ab ipsis fuerat fasciis et sudario involutus; non vero esse phantasma, vel virum quæpiam in sepulcro absconditum, ad fucum faciendum.

Secundo, ut duplex esset miraculum: *primum* enim fuit mortui suscitatio; *secundum*, quod mortuus suscitatus quidem, sed adhuc pedibus colligatus, et faciem involutus, directe tamen ambularet, et extra sepulcrum recta ad Christum pergeret. Ita Chrysostomus et Theophylactus.

Tropologicè S. Augustinus, *tract. 49*: « Professus, ait, et adhuc ligatus est, adhuc involutus; tamen jam foras processit. Quid significat? Quando contemnis, mortuus jacet; et si tanta, quanta dixi, contemnis, sepultus jacet; quando confiteris, procedis. Quid est enim procedere, nisi ab occulto velut exeundo te manifestari? sed ut confitearis Deus facit, magna voce clamando, id est magna gratia vocando. »

Rursum S. Gregorius, *IV Moral.*, xxv: « Redemptor noster, ait, puellam in domo, juvenem extra portam, in sepulcro autem Lazarum suscitavit. Adhuc quippe quasi mortuus jacet in domo, qui latet in peccato. Jam quasi extra portam adducitur, cujus iniquitas usque ad invencibilem publicæ perpetrationis aperitur. Sepultura vero aggere premitur, qui in perpetratione nequitiæ etiam usu consuetudinis pressus gravatur. Sed hos ad vitam miseratus revocat, quia plerumque divina gratia non solum in oculis, sed etiam in apertis iniquitatibus mortuos et mole prævæ consuetudinis pressos, respectus sui lumine illustrat. »

Anagogicè: S. Augustinus, lib. LXXXIII *Quæst.*, Quæst. LXV: Lazarus, inquit, exiens de monumento, est anima recedens a carnalibus vitis, sed ligata, id est nondum aliena a molestiis carnis, dum in corpore vivit; facies sudario detecta: plena enim cognitio in hac vita haberi non potest; sed dicitur: « Solve eum: » post hanc enim vitam auferentur velamina, ut facie ad faciem videamus.

DIXIT IESUS: SOLVITE EUM, ET SINITE ABIRE — domum suam. Jussit hoc Christus Judæis, ut ipsi Lazarum consecretantes, riuaculum a se factum ejusque suscitationem quasi manibus tangerent et palparent. Ita S. Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius.

Symbolicè: Christus peccatores peccatorum funibus constrictos mittit ad Apostolos et sacerdotes, ut ab iis solvantur et absolvantur, dicens: « Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælis, » *Matth. XVIII, 18*. Ita S. Augustinus: « Quid, ait, et sinite abire? quas solveritis in terra, soluta erunt et in celo. » Sic et Bada, Rupertus et S. Gregorius, *hom. 26 in Evang.*, et lib. XXI *Moral.*, cap. IX.

Porro; advertit S. Gregorius Christum prius suscitasse Lazarum ad vitam, deinde misisse eum solvendum ad discipulos, ut significaretur peccatorem prius debere excitari a Christo ad penitentiam et propositum novæ vite, deinde a peccatis absolvi ab Apostolis. Addit S. Gregorius, optandum esse ut Christus prius eum per actum contritionis perfecte vivificet et justificet culpamque aboleat, ac deinde eum sacerdotes a pena absolvant. Verum hoc rarum est, nec necessarium. Multi enim non contriti, sed attriti duntaxat peccata sua confitentur sacerdoti, qui ab eo vi Sacramenti absolvantur tam a culpa, quam a pena.

Denique Lazarum ingentes egisse gratias Christo (etsi id sileat Joannes) nulli est dubium; nam et vitam, quam ab ipso acceperat, eidem dedicavit factus ejus discipulus, prædicator et Episcopus Massiliensis. Unde ut talis Catalogo Sanctorum ascriptus legitur in *Martyrol. Rom.*, die 17 decembris, atque in ejus honorem magnificam basilicam exstruxit Leo VI Imperator, teste Zonara,

lib. III. Vitam ejus ex actis S. Marthe, Magdalene et Maximini collectam, paucis ita describit Petrus de Natal, Episcopus Esquilius, lib. I *Catalog. Sanctorum*, cap. LXXII: « Lazarus Episcopus, frater Marthe et Mariæ Magdalene, nobilis, de genere Judæorum, dives ac præpotens, patre Syro, matre Eucharia mortuus: quadriduano defunctus a Domino ex mortuis suscitatus, discipulus Christi et Apostolorum convocatus fuit, et in die Pentecostes unus ex numero centum viginti discipulorum exiit, in quos Spiritus Sanctus corporaliter effusus est. Et deinde una cum cæteris predicationi verbi Domini instabat, distractisque omnibus, sicut et cæteri, pretium Apostolorum pedibus presentavit et apostolicam vitam et formam assumpsit. Verum persecutione Judæorum, quæ facta est post Stephani lapidationem, ita ut quædam discipuli dispergerentur per civitates prætorum Apostolorum, ut dicitur *Act. VIII*, ipse una cum sororibus suis, et S. Maximino, et S. Cælidonio, qui ferat cæcus a nativitate, et cum Marcella pedissequa Marthe, navicula sine remo vel duce impositi sunt, et mari expositi, a Judæorum finibus expulsi. Qui, Deo duce, Massilam pervenerunt, ubi prædicante Magdalena, et omni provincia ad Deum conversa, ipse anno 14 a clero et populo Episcopus Massiliensis constitutus est. Et postquam Magdalena deserta montium petiit, ipse Massiliæ degens Dei populum feliciter gubernavit, ubi et in Domino requievit 16 Kal. januarii; cujus ibidem in matrice Ecclesiæ caput ostenditur. Dicitur quod Lazarus a Domino suscitatus, confestim Christum interrogavit, an iterum mori opereretur; et quod de cætero nunquam risit. »

45. MULTI ERGO EX JUDEIS, QUI VENERANT AD MARIAM ET MARTHAM, ET VIDERANT QUE FECIT IESUS, CREDIDERUNT IN EUM. — Evidentia enim et magnitudine tam miraculose suscitationis Lazari convincebantur Jesum esse Prophetam, imo Messiam, ut ipse profiteretur.

46. QUIDAM AUTEM EX IPSIS ABIERUNT AD PHARISEOS, ET DIXERUNT HIS QUE FECIT IESUS. — Dubitat S. Augustinus an bono animo, an malo id fecerint: sive annuatiando ut crederent, sive proferendo ut severtent, ait Glossa; poterant enim bono id facere, scilicet hac mente, ut Phariseos, si non ad Christi fidem, certe ac militem in Christum animam inflecterent, ut opinatur Origenes. Verum alii passim censent id eos malo animo fecisse: quare visa Lazari suscitatio non crederunt (S. Joannes enim opponit hos iis qui crederunt vers. præced.) in Christum, imo non crederunt verum esse miraculum, sed magicum et prestigiosum, uti nunc heretici, cum vident miracula B. Virginis Lauretane, vel Sichenensis, eadem calumniantur dicuntque esse vel confecta, vel prestigiosa. Probabiliter suspicatur Euthymius, hos Christi delatores fuisse illos, qui vers. 37 dixerant: « Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere ut hic

non moreretur? Quid ergo intendebant hae sua denuntiationes? *Primo*, Phariseorum gratiam captare, male de Christo, et hoc ejus miraculo loquendo, ait Cyrillus. *Secundo*, calumniari hanc suscitationem, quasi praestigiosam, ac Christum quasi praestigiatorem accusare, ait Euthymius. *Tertio*, per hanc suscitationem, Phariseorum invidiam et indignationem in Christum magis accendere, ait Rupertus. Unde et mox Pharisei coacto concilio Jesum occidendum decreverant. Addit Theophylactus et Leontius, intendisse eos Christum accusare quasi sacrilegum, eo quod mortui corpus effodisset. Magna ergo fuit eorum malitia et malignitas, qua Christo pro tanto beneficio, tantum maleficium, pro miraculo blasphemiam, pro vita mortem rependerunt eumque Phariseis ad crucem damnandum objecerunt et adegerunt.

47. COLLEGERUNT (CONVOCARUNT) ERGO PONTIFICES ET PHARISEI CONCILIUM, ET DICERANT: QUID FACIUMUS (quid facere nos oportet? Syrus, quid agemus?) QUIA HIC HOMO MULTA SIGNA FACIT? — Debebant ipsi ex tot Jesu signis et miraculis convinci et credere ipsam esse Messiam Dei Filium; sed odio et invidia excecati, contrarium dicunt et agunt; unde nec nominare eum dignantur, sed dicunt: «Hic homo,» quasi merus et vilis esset homo (hominem adhuc vocant, ait Chrysostomus, qui tantam deitatis ejus demonstrationem susceperant), ac de ejus cæde deliberant eique vitam eripere destinant, qui Lazaro vitam reddiderat, et a quo vitam aeternam petere et sperare debebant. Ita S. Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus. «Non dicebant: Credamus, ait S. Augustinus, plus enim perdit homines cogitabant, quomodo nocerent ut perderent, quam quomodo sibi consulerent, ne perirent.» Infatutum est ergo insipiens cor eorum, quo sibi totique suae Judeorum nationi exitium praesens et aeternum accersiverunt.

Quanta insipientia, ait Origenes, et caecitas, qui cum testificentur multa peregrisse miracula, se putent contra illum posse aliquid, quasi ab eorum insidiis se non possit eximere.

48. SI DIMITTIS EUM SIBI, OMNES CREDENT IN EUM; ET VENIENT ROMANI, ET TOLLENT LOCUM NOSTRUM ET GENTEM. — *q. d.* Romani perdet Judeam totamque gentem Judaicam. S. Chrysostomus et Theophylactus, per «locum» accipiunt Hierosolymam, metropolim Judaeae, indeque totum ejus regnum. Maldonatus vero accipit templum; hoc enim cum suis victimis et laeris eripi sibi a Romanis metuebant pontifices.

OMNES CREDENT IN EUM. — Vide hic invidiae genus et effectum ipsa condignum: pontifices volentes Christi gloriam obscurare, eam magis illustrent, dicendo quod omnes in eum credituri sint. Cur ergo vos quoque in eum non creditis? Audi S. Gregorium, lib. VI *Moral.*, cap. XIII: «Intulerunt ei mortem, ut ab eo absconderent fidelium devotionem: sed fides inde crevit, unde

se hanc extinguere infidelium crudelitas credit.

ET VENIENT ROMANI, ET TOLLENT (Vatablus, *transferent nos alio*) LOCUM NOSTRUM ET GENTEM. — Nonnulli opinantur eos hoc scire, *q. d.* Si omnes credant in Jesum, omnes a nobis nostroque Judaismo, Synagoga et republica ad nos abibunt, et sic nullus erit, qui pro nobis contra Romanos nobis jugum inducere volentes depugnet. Unde S. Augustinus: «Timebant, ait, ne, si omnes in Christum crederent; nemo maneret, qui contra Romanos civitatem templumque defenderet. Temporalia ergo perdere timerunt, et vitam aeternam non cogitarunt, ac sic utrumque amiserunt. Tulerunt autem Romani et locum et gentem, expugnando et transferendo.»

Verisimilis alii, *q. d.* Si omnes credant Jesum esse Messiam regem Judeorum, irritabitur contra nos Romani, Judaei domini, quod nobis novum regem et Messiam, puta Jesum creaverimus, ac a Caesare Tiberio ad eum defecerimus: quare armati venient et tollent, Graece *ἀγαν*, id est capient, vastabunt et perdet Hierosolymam et Judeam, cum tota Judeorum gente et republica. Ita Chrysostomus. Volebant, inquit, populum concitare, ut periclitaretur ex suspitione tyrannidis, *q. d.* Si Romani viderint Jesum turbas ducentem, suspicabuntur tyrannidem et destruent civitatem. At quos Christus armigeros circumducebat et equites? Verum livor et odium excecabat eos, ut plane errarent et paralogizarent. Nam *primo*, Jesus erat rex Judeorum, non temporalis, sed spiritualis, qui regnum temporale Caesaris non tangebatur, imo agebat. Dabat enim ei tributum aliisque dandum esse docebat, adeoque cum populus eum regem temporalem creare vellet, aufugit, *Joan.* VI, 15. *Secundo*, Judei pluris facere debebant salutem animae aeternam, quam temporalem corporis. Quare potius perdere debuissent corpus, quam animam; potius Judeam, quam caelum. Adde: Christus, si in se credidissent, ab eis omne malum, etiam temporale, avertisset. *Tertio*, si credidissent in Jesum, ab eo didicissent obedire Romanis, quasi rerum dominis, eisque tributa pendere: quare a Romanis nil eis metuendum fuisset. *Quarto*, ideo Romani perdidissent Judeam, quia ipsi suum occiderunt Messiam, iusta Numinis vindicta, ut censuit ipse Titus, eorum evensor, teste Josepho. Ita S. Chrysostomus, Cyrillus, Euthymius, Theophylactus, qui et addunt pontifices non vere hoc in animo sensitse, nec metuisse Romanorum adventum et excidium propter Jesum, sed id ipsum tantum invidiae et odio suo in Jesum, quasi velum praetermissum. Porro ipsi excecati occiderunt Jesum, in Romanorum gladium et excidium, ac, quod magis est, in mortem aeternam et gehennam incurserunt.

Sic hodie Machiavelista et Politici, qui post-

tiam praerunt religioni, regnum fidei, republicam Ecclesiae, et bona terrena celestibus, temporalia aeternis, utraque perdunt, uti recte advertit S. Augustinus. Illustre exemplum hoc saeculo fuit Volseus, qui offensus Carolo V, suavit Henrico VIII, Angliae regi, ut Catharinam uxorem Caroli amitam repudiaret, quod ipsum desiderare sciebat; sed tandem ipse justo Dei judicio in Henrici indignationem incidit, ac ab eo captus, dixit: «Juste haec patior, quia dum regis gratiam cum offensa Dei acceperam sum, Dei gratiam amisit, nec regis gratiam acquisivi.» Ita Sanderus, in *Schism. Anglican.* III ergo hinc discant quod fides et pietas non tollunt politiam et regnum temporale, sed potius conservant et augent; infidelitas vero et impietas illud evertunt. Unde notat Chrysostomus, *hom.* 6, Judaeos a Deo non fuisse punitos, nisi cum Dei fidem et cultum deseruerunt, idque probat ex historia Achior, *Judith*, cap. V.

49. HINC AUTEM EX IPSIS, CAIPHAS NOMINE, CIM ESSET PONTIFEX ANNI ILLIUS, DIXIT ILLIS. — Consultantibus ceteris, nec quid facto opus esset inventientibus, vel definitibus, Caiphas quasi pontifex consilium suggerit et rem totam definit. Dicitur autem «pontifex anni illius,» quia cum ex lege, *Exodi* XXVIII, deberet pontificatus curam pontifici usque ad mortem, ac post eam in filium primogenitum, jure quasi hereditario derivari; in *Schism.* presides eos crebro mutabant vel pro arbitrio, vel accepto ab ambientibus pretio. Audi Josephum, lib. XVIII *Antiq.*, cap. III. Augusto Caesaris in imperio successit Tiberius: «A quo, ait, quintus Judeorum praeses missus est in Annii Rufi locum Valerius Gratus. Hic adeptus Anano sacerdoti Ismaelem, Fabi filium, jussit esse pontificem: quo paulo post dejecto, in Eleazarum, Anani pontificis filium, eum honorem transtulit. Elapso deinde anno, et hunc redegit in ordinem, et Simoni, Camithi filio, pontificatum tribuit, hic quoque anno in hac dignitate exacto, jussus est eum cedere Josepho, qui cognominabatur Caiphas.»

Non ergo annuus apud Judaeos erat pontificatus, ut ex hoc loco colligere videtur S. Augustinus, sed per annos plures vel pauciores, imo per eundem annum subinde mutabatur. Porro «Caiphas,» ait Pagninus, hebr. idem est quod *vomens ore* (nunc haec enim est vomere, *lib. ps* est os), vel *sagax investigator* et scrutator. Apte, quia evomit hic impiam in Christum sententiam ejusque sagax fuit scrutator et inventor.

50. VOS NESCITIS QUIDQUAM, NEC COGITATIS QUAE EXPEDIT VOBIS UT UNUS HOMO MORIATUR PRO POPULO, ET NON TOTA GENS PEREAT. — *q. d.* Vos quasi plebei et privati estis hardi et simplis, nil hac in re intelligitis, nec quid facto sit opus cognoscitis, nil expeditis, nil definitis, nullum consilium congruum suggeritis, sed ego quasi pontifex a

Deo illuminatus; rem verbo expedit; consilium optimum do, et rem totam definit; diendo: «Expedit ut unus homo,» puta Jesus, licet de nullo crimine accusatus; imo innocens et Propheta, ac tanti miraculi opifex, «moriatur (occidatur a nobis) pro populo,» ut scilicet populus propter eum non periclitetur apud Romanos; ne videlicet Romani propter Jesum, quasi Messiam et regem Judeorum, tollant eorum locum et gentem. Haec gens tota non pereat, sed eo sublato incoelum salvaque consistat. Hoc ergo fuit impium, falsum et injustum iudicium Caiphae; scilicet expedit ad salutem populi, ut Christiani innocens occideretur, ne propter eum Romani Judeam et Judaeos vastarent. Ratio ejus erat; quia praestat unum perire; quam multos, iuxta illud: Satius est ut pereat unus, quam unitas et communitas, *q. d.* Quid ergo cunctamini? quid deliberatis? mihi non est dubium expedit unum Jesum pro omnibus Judaeis mori. Ita Toletus, Janesius, Maldonatus et alii.

Symbolice Origenes: Nil noverant; inquit; qui Jesum non noverant, juxta illud:

Si Jesum nescitis, satis est, si cetera nescitis.
Si Jesum nescitis, nil est, si cetera nescitis.

51. HOC AUTEM A SEMETIPSO NON DIXIT: SED; CUM VES.

ESSET PONTIFEX ANNI ILLIUS; PROPHETAUIT, QUOD JESUS MORITURUS ERAT PRO GENTE — Judeorum. Nota, Caipham cum aliis principibus sacerdotum Christo infensissimum; ex privato in eum odio inde voluisse clare dicere, quod illi tacite innumebat, sed non exprimebant, scilicet Christum esse tollendum e medio pro salute populi, ne a Romanis invaderetur, uti jam dixi: sed Spiritus III volenti hoc eloqui; quasi pontifex et capiti Ecclesiae, ea verba objecit; quibus contrarium potius diceret, et verissimam in Christum fidem confirmaret et definit, scilicet expedit ut Christus pro populo, id est pro salute populi moreretur, ac morte sua quasi dato pretio eundera a peccato, diabolo, morte et gehenna redimeret; ne aliqui ille periret in aeternum. Hoc enim verba Caiphae proprie et precise significant: alioqui enim secundum impiam in Christum Caiphae mentem, ipse potius dicere debuisset sic: Expedit ut unus Jesus moriatur pro toto populo, vel potius quam totus populus; jam autem non dicit *pro*, sed *pro* populo: quod proprie significat pro salute populi, ut salvet populum; ac licet hoc Caiphas non intelligeret; multo minus intenderet, solerter tamen id suggerente Spiritu Sancto advertit hic S. Joannes, et sicut ipse advertit, sic et illi viri sinceri et probi Caipham audientes, id ipsum tunc *advertere* potuerunt, eum ac non advertimus. Hinc discat, quantum curam habeat Deus Ecclesiae, quamque assistat Pontifici; qui ejus est caput, praesertim in lege nova, quam instituit, sanxit regiturque

Christus; quasi ejus caput et sponsus, ne scilicet Ecclesia Christi sponsa a fide et veritate aberret.

Porro, quia Caiphas hoc mysterium non intellexit, hinc proprie Propheta non fuit, ut notat Origenes, quia Spiritus Sanctus per os ejus locutus est, sicut angelus locutus est Balaam impio per os asinae, Num. xxii et seq. Caiphas ergo sceleratissime verba Spiritus Sancti detorsit ad necem Christi. Intendit enim dicere expedire ut Christus tolleretur, ne Judaei per eum Romanos Caesares et praesides offenderent. Unde S. Chrysostomus ait Spiritum Sanctum Caiphae linguam, non cor movisse.

Dices: Ergo Caiphas hic erravit in fide. Respondeo: Nego consequentiam, imo veram fidem definitivam, scilicet expedire ut Christus pro salute mundi moreretur, uti jam dixi; esto id ipse non intelligeret, nec dicere intenderet; intendebat enim Christum esse tollendum, ne propter eum populus a Romanis vastaretur, qua in re, licet erraret contra justitiam et pietatem, non tamen contra fidem. Error enim hic versabatur circa factum politicum, scilicet an Christus esset occidendus pro statu politico, nec ne. Adde, pontifex Judaicus non habebat illam infallibilem assistentiam Spiritus Sancti, quam a Christo, et post Christum habent Pontifices christiani; praesertim cum jam Synagoga Judaeorum, praesente Christo, cadere inciperet, et ejus loco surgeret et succederet Ecclesia Christi. Unde paulo post Caiphas cum toto concilio Sanedrim, Jesum quasi pseudo-messiam reum mortis proclamavit; qui erat error in fide: quare tunc desit eorum Synagoga esse Ecclesia Dei cepitque esse Synagoga Satanæ, dum Christum a Deo missum negavit et occidit: de quo *Matth. xxvii, 4 et seq.*

Denique prophetia haec Caiphae fuit de morte Jesu certo futura, certo, inquam, in causis. Intendebat enim Spiritus Sanctus hoc per os ejus significare, scilicet expedire ut Christus moreretur pro salute hominum, ac pro ea certo moriturum, ex odio, prava mente et sententia Caiphae ejusque sociorum, quam hic vultu et gestu satis ostenderunt. Unde paulo post Jesus reipsa ab eis occisus est et mortuus. Quare quidquid hic fuit prophetae, non meritis Caiphae, sed pontificali ejus officio dedit Spiritus Sanctus. Ita S. Augustinus, Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius, Beda et ceteri.

32. ET NON TANTUM PRO GENTE (sua Judaica), SED ET FILIOS DEI, QUI ERANT DISPERSI, CONGRUABANT IN UNUM. — *g. d.* Expedit mori Christum, non tantum pro sua gente et nostra, id est pro Judaeis, sed etiam pro Gentibus universis credituris in Christum, ac per totum mundum dispersis. Hi enim vocantur « filii Dei, » non jam acta et reipsa, sed in Dei praesentia et praedestinatione: quia scilicet per Dei gratiam futuri erant fideles et sancti, ideoque filii Dei. Ita S. Augustinus et

Chrysostomus. Hoc est quod praedixit Christus, cap. x, 16: « Alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili (ex Synagoga Jud.), et illas oportet me adducere, et fiet unum ovile et unus pastor. »

33. AD ILLO ERGO DIE (Graeco hora) COGITAVERUNT UT INTERFICERENT EUM. — Ecce hic clara patet iniqua mens, intentio et sententia Caiphae et sociorum. Pro « cogitaverunt, » Graeco est *εννοησαντες*, quod nonnulli vertunt, *consultabant*. Ita Vatablus. Arabicus, *consultaverunt*; melius Cyrillus, Leontius et Chrysostomus: « Consultationem finierunt et firmanunt communi decreto, et quasi senatus consulto. » Unde Noster verit, *cogitaverunt*, id est *decroverunt*; Syrus, *machinabantur*, ut eum interficerent.

34. JESUS ERGO JAM NON IN PALAM (Graeco *in vestibus*), id est libere, aperte, publice) AMBULABAT. — Audi Cyrillum: « Tanquam Deus; quid de se statuissent Judaei, nemine nuntiante cognovit, tanquam homo se subduxit, » quia necdum venerat hora mortis ejus a Patre decreta. Fecit hoc ut nobis exemplum daret per fugam pernicia vitae declinandam. Ita idem Cyrillus, Theophylactus, Origenes, Augustinus, Beda, Rupertus.

SED ABIT IN REGIONEM JUXTA DESERTUM, IN CIVITATEM QUE DICITUR EPHEM, ET IBI MORABATUR CUM DISCIPULIS SUIS. — « Ephrem » idem est quod « Ephraim; » Graeci enim pro Ephraim dicunt Ephrem, ut *Psal. lxxvii*: « Filii Ephrem intendentes, et mittentes arcum, » Leontius opinatur Ephrem esse Bethleem, in qua natus erat Christus: sed hoc parum est verisimile, quia Bethleem erat vicina Jerusalem, et ibi maxime a pontificibus se querendum sciebat Jesus. S. Hieronymus, in *Locis Hebr.*, et ex eo Jansenius putant « Ephrem » esse Ephron, de quo *II Paral. xiii, 19*, sed ibi Ephron scribitur per *ain* et *nun*; Ephraim vero sive Ephrem scribitur per *aleph* et *mem*. Ribera ^{Urbis} et alii putant Ephrem sitam fuisse supra Jericho, juxta ejus desertum; Adrichomius vero, pag. 26, num. 40, Ephrem collocat in quinto milliario Bethelis versus Orientem, septem horis distantem a Jerusalem, juxta desertum Hai, non longe a torrente Carib, ad quem Elias fugiens Jezabel secessit ibique pastus fuit a corvis, *III Reg. xvii*. Secessit eo Jesus, tum ut iras pontificum ad tempus declinaret, tum ut in hoc secessu orationi et contemplationi vacans, animaret et armaret se ad instantem mortem et arduum eum pontificibus, imo eum Luciferi in cruce duellum. Hinc Ephraim et Ephrem *hebr.* idem est quod *fertilitas*, ac Christi typus fuit Ephraim, filius Joseph, cui pater hoc nomen indidit, vaticinando dicens: « Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meae, » *Genes. xli, 32*; sic enim crevit Christus in terra quam sterilem ipse fertilem virtutum et Sanctorum effecit.

Hinc Ephraim symbolice typus est Ecclesiae Gentium, quae fructum hunc copiosum producit. Ita Origenes: « Conversabatur Jesus, ait, dudum

inter Judaeos, Verbum scilicet divinum per Prophetas; sed abijt, nec est apud illos; accessit autem ad villam, quae est prope desertum, de qua dicitur: Multi filii deserte magis quam conjugatae; interpretatur autem Ephrem fertilitas. Fuit vero Ephraim, frater Manasse, senioris populi oblivioni traditi; post populum enim oblivioni datum perterritum, prodijt ex Gentibus abundantia. Discedens ergo Dominus a Judaeis, venit in terram totius orbis, prope desertam Ecclesiam, quae dicitur civitas fecunda, ibique moratur cum discipulis usque nunc. »

Tropologiae: Ephrem sita juxta desertum, symbolum est animae sanctae vacantis solitudini et orationi; haec enim fit Ephrem, id est fructifera bonorum operum; quare in ea per gratiam suam copiosam commoratur Jesus.

35. PROXIMUM AUTEM ERAT PASCHA JUDAEORUM, — scilicet ultimum Pascha Christi, quo ipse quasi agnus paschalis in cruce immolatus est pro salute mundi, ideoque illud avide expectabat. Syri pro Pascha dicunt *Pascho*, quod interpretantur *hilaritas*, quia erat hoc festum ceteris hilarius, sequae ac Christianis summe est hilaris, ob Christi in eo factam in cruce redemptionem nostram ac resurrectionem.

ET ASCENDERUNT MULI HIERSOLYMAN DE REGIONE (de vicinis oppidis, pagis et vicis, ita Syrus) ANTE PASCHA, UT SANCTIFICARENT SE IPSOS, — id est, ut sacrificiis et caeremoniis purgarent se ab omnibus immunditiis legis, ac orationibus et sacrificiis se prepararent ad Pascha rite celebrandum

et comedendum, ut ait S. Thomas et Jansenius, et ideo aliquot diebus ante Pascha erant in Jerusalem.

36. QUEREBANT ERGO JESUM, ET COLLOQUEBANTUR AD INVICEM, IN TEMPIO STANTES: QUID PUTATIS, QUIA NON VENIT AD DIEM FESTUM? DEBERANT AUTEM PONTIFICES ET PHARISAEI MANDATUM, UT SI QUIS COGNOVERIT UBI SIT, INDICET, UT APPREHENDANT EUM. — « Quia (quod) non venit: » Graeco *en oi pnti tidi*, quod Cyrillus, Leontius et Vatablus vertunt negative, *quod non venerit*; S. Chrysostomus vero, Theophylactus et Maldonatus vertunt dubitative, *num venturum non esse ad diem festum?* Accedit Syrus, *quid putatis non venturum esse ad festum?* et Arabicus, *videtur vobis ipsum non venire ad festivitatem?* Cyrillus putat hanc esse interrogationem eorum qui in Christum credebant, qui non credentibus interrogando dicebant: Quare Jesus de more non venit ad commune hoc Paschae festum? Uti quae ut Deus presentit sibi in eo a Scribis parari insidias. Planius S. Augustinus, Chrysostomus, Beda, Theophylactus, Rupertus, Euthymius censent hanc esse interrogationem pontificum, Phariseorum et eorumque asseclarum et ministrorum, qui Jesum comprehendere deerant, ideoque indignante rogare: Cur Jesus non venit ad festum Paschae? Hanc hoc festum non celebrabit? Hanc erit legis contemploter et violator, uti nos ei objicimus? Quod diebus hinc Paschae praevius non comparat, ut se cum ceteris purificet et ad tantum festum comparat?

CAPUT DUODECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Jesus Bethaniae convivio excipitur, in quo Magdalena ungit Christum, qui contra murmur Judaeorum defendit. Secundo, vers. 12, Christus postero die, id est in Dominica Palmarum, vectus asino, cum pompa quasi Messias Jerusalem ingreditur. Tertio, vers. 24, per parabolam grani frumenti, quod moriens copiose resurgit, praedicit instantem sibi passionem, et vox de caelo eum clarificat, ut exaltatus a terra omnia trahat. Quarto, vers. 37, narrat Judaeos per tot signa Christi non credidisse in eum, nonnullos tamen occulte credidisse.

1. Jesus ergo ante sex dies Paschae venit Bethaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit Jesus. 2. Fecerunt autem ei cenam ibi, et Martha ministrabat; Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. 3. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici, pretiosi, et unxit pedes Jesu, et extersit pedes ejus capillis suis; et domus impleta est odore unguenti. 4. Dixit ergo unus ex discipulis ejus, Judas Iscariotes, qui erat eum traditurus: 5. Quare hoc unguentum non veniti trecentis denariis, et datum est egenis? 6. Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, et loculos habens, ea quae mittebantur, portabat. 7. Dixit ergo Jesus: Sinite illam, ut in diem sepulturae meae servet illud. 8. Pauperes enim semper habetis vobiscum; me autem non semper habetis. 9. Cognovit ergo turba multa ex Judaeis, quia illic est; et venerunt, non